

The Saturday Night Seder: An Uncommon Opportunity

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

Links

- Pre-Pesach materials <https://torontotorah.com/pesach>
- 8 PM Monday March 15 <http://tiny.cc/haggadahnight>
- FAQ for when Erev Pesach is Shabbat <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/992892/>

The neshamah yeteirah ("extra soul") of Shabbat

1. Talmud, Beitzah 16a

נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר "שבת וינפש" - כיון ששבת, ווי אבדה נפש.

Gd puts the extra soul into a person on Erev Shabbat, and after Shabbat they remove it from him, as it says, "He halted, *vayinafash*" – Once one has halted, Woe, the *nefesh* is lost.

2. Timing

- Friday, after midday (Tzitz Eliezer 7:49:2)
- Before the amidah at maariv on Friday night (Shaarei Teshuvah, Orach Chaim 267:2)
- With the two malachim who enter the home Friday night (Divrei Yatziv Orach Chaim 123 from Zohar)
- When we eat and drink Friday night (Peulat Tzaddik 1:148)

3. Rabbi Shlomo ibn Aderet (13th-14th century Spain), Responsum 3:290 and 7:349

ויש מפרשים נשמה יתירה דהיינו המנוחה והעונג שהנפש מוצאה כאילו היא נשמה יתירה וכשעובר ממנו נכנס בימי הטורה והעינוי כאילו אבדה ממנו נשמה יתירה שהוא נחלש

And some explain that the extra soul is the rest and pleasure that the soul finds, as though there were an extra soul. And when it leaves him, he enters the days of strain and suffering, it is as though he has lost the extra soul, for he is weakened.

4. Rashi (11th century France), Commentary to Beitzah 16a

רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו.

Breadth of spirit for rest and joy, and to be open wide, and he will eat and drink and his spirit will not be revolted.

5. Rabbi Avraham Ibn Ezra (11th-12th century Spain), Extended Commentary to Shemot 20:8

ד' קדש זה היום וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים, על כן כתוב "ברך ד"

Gd sanctified this day and prepared it [as a day] for souls to receive extra wisdom, more than on other days. Therefore it says, "Gd blessed [the day of Shabbat]."

6. Ramban (13th century Spain), Commentary to Shemot 31:13

אות היא השבת ביום השביעי. והטעם, שהיום אות, והשבת היא אות לעולם. וזה טעם "שבת וינפש", והיא נשמה יתירה הבאה מיסוד "עולם" אשר בידו נפש כל חי (איוב יב י).

Shabbat is a sign, on the seventh day. The meaning is that the day is a sign, and Shabbat is a sign for *olam*. This is the meaning of "He halted, *vayinafash*," the extra soul which comes from "the foundation of *Olam*," "in whose Hand are the souls of all who live." (Job 12:10)

7. Ramifications

- The "Nishmat kol chai" prayer (Shaarei Teshuvah Orach Chaim 664:1)
- Sheva berachot on Shabbat (B'Tzel haChochmah 2:1)
- Besamim at havdalah at the conclusion of Shabbat

What about Yom Tov?

8. Tosafot (12-14th century Western Europe), Commentary to Pesachim 102b רב

ומה שאין מזכיר בשמים פירש רשב"ם דטעם בשמים משום איבוד נשמה יתירה, וביום טוב נמי איכא נשמה יתירה. וקשה דאם כן במוצאי יום טוב אמאי לא תקינו בשמים? לכך נראה דביום טוב ליכא נשמה יתירה, והכא אין מזכיר בשמים משום דשמחת יום טוב ואכילה ושתיה מועיל כמו בשמים. ויש טעמים לא נכונים וזה הטעם נכון ועיקר.

[The Talmud] does not mention spices [for Havdalah between Shabbat and Yom Tov]; Rashbam explained that the spices are because of loss of the extra soul, and Yom Tov there is also an extra soul. But this is difficult – if so, then why did they not establish use of spices [in Havdalah] after Yom Tov? Therefore, it appears that on Yom Tov there is no extra soul, and spices are not mentioned here because the joy of Yom Tov, with eating and drinking, has the same effect as the spices. And there are also incorrect explanations, but this explanation is accurate and the essence.

9. Rabbi Shlomo ibn Aderet (13th-14th century Spain), Responsum 3:290 and 7:349

בשבת הוא שנתוספה בו נשמה מפני שהוא יום מנוחה ואפי' ממלאכת אוכל נפש מה שאין כן ב"ט, ומ"מ במוצאי שבת ל"ט אין צריך שעונג עולה כבשמים.

On Shabbat the soul is added because it is a day of rest, and even [rest] from food preparation, as opposed to Yom Tov. Still, from Shabbat to Yom Tov there is no need [for spices], because the pleasure of Yom Tov is like spices.

10. Ramban (13th century Spain), Ha'Emunah v'haBitachon 21

רמז לנשמה יתירה שיש לאדם בשבת וביו"ט, ואינה מסתלקת בחולו של מועד, ולא במוצאי י"ט לחול אעפ"י שאין חולו של מועד, שלכן אין מברכין על הבשמים במוצאי י"ט.

This hints to the extra soul that a person has on Shabbat and Yom Tov, and it does not leave on chol hamoed, or from after Yom Tov to mundane days even though they are not chol hamoed. Therefore we do not recite a blessing on spices after Yom Tov.

11. Rabbi Shemuel Bornzstain (19th-20th c. Kotzk), Shem miShemuel, Vayikra/Pesach Day 2 5673

והנה ישראל קודם מעשה העגל הי' להם דרך הראשון שהי' להם מטבעם ושרשם, ואחר שפסקה זוהמתם בשעה שעמדו על הר סיני יצאה לפועל נקודת לבבם ושרשם הטוב, אך באשר לא הי' זה בבחירתם ולא הי' להם חלק בו לא נתקיים... וזה עצמו הוא ההפרש בין הלוחות הראשונים ללוחות השניים, שהראשונים היו מעשה אלקים ולא הי' לישראל שום חלק בהם. אף שמעלתם גבוהה מהשניים לא נתקיימו, אבל אחר אותו מעשה שהיתה תשובתם כל כך גדולה מאוד... והי' זה נעשה בבחירתם והי' להם חלק בזה, ע"כ הלוחות השניים הם מעשה משה, והם קיימים לעולמי עד, ואף שנגנזו עם הארון זורחים הם שם.

Israel, before the Golden Calf, had the first path, which they had by their nature. After they lost their impurity when they stood at Sinai, the kernel of their heart and their good root emerged into action. But since this was not their choice, and they had no portion [in creating it], it did not endure... And this itself was the difference between the first tablets and the second tablets. The first set were the deed of Gd, and Israel had no part in it. Even though their level was greater than the second, they did not last. But after that deed [of the Golden Calf], when their repentance was so great... And this was done at their choice and they had a portion [in creating it], the second tablets, the handiwork of Moshe, endure forever. Even though they were buried with the Ark, they still radiate there.

12. Rabbi Shemuel Bornzstain (19th-20th c. Kotzk), citing his father, Shem miShemuel, Bamidbar/Shavuot 5681

והנה ידועים דברי הרמב"ן שא"צ לבשמים במוצאי יום טוב כמו במוצ"ש משום דרוח יתירה שישראל זוכין ביום טוב איננה מסתלקת מהם במוצאי יום טוב כמו שמסתלקת הנשמה יתירה במוצ"ש שמטעם זה מברכין על הבשמים, עכ"ד. וכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה הגיד טעם שינוי יום טוב משבת, משום דשבת קביעא וקיימא ואין בו תפיסת יד אדם, ע"כ במוצ"ש מסתלקת גם הנשמה היתירה שבאה מחמת קדושת השבת, אבל ביום טוב דבי דינא מקדשין לי' ויש בו תפיסת יד האדם ע"כ איננה מסתלקת ממנו במוצאי יום טוב רוח היתירה הבאה מחמתו.

The words of Ramban are known, that spices are not needed after Yom Tov as they are after Shabbat, because the extra spirit Israel merits on Yom Tov does not leave them after Yom Tov, as the extra soul leaves after Shabbat. This is why we recite the blessing on spices. And my father the Admor explained how Yom Tov is different from Shabbat, because Shabbat is fixed and there is no human role in it, and so after Shabbat the extra soul leaves as well, for it came due to the sanctity of Shabbat. But the rabbinical court sanctifies Yom Tov, and there is a human role, and so the extra spirit that arrives because of [Yom Tov] does not leave after Yom Tov.

13. Rabbi Shemuel Bornzstain (19th-20th c. Kotzk), Shem miShemuel, Vayikra/Pesach Shabbat Chol haMoed 5673

והנה בש"ס גיטין (ע"ז א) חד בשבא ותרי ותלתא בתר שבתא, ארבעה וחמשה ומעלי שבתא קמי שבתא. והיינו דכמו שהכנה לשבת היא ג' ימים וע"כ אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת שאז חלה עליו חובת שבת, ע"כ מהאי טעמא נמשכה הארת השבת ג' ימים אחר השבת. וכן נמי באשר שואלין ודורשין קודם לחג שלושים יום, והמפרש והיוצא בשיירא בתוך שלושים חייב לבער שחלה עליו חובת הפסח, ע"כ נמשכת הארת החג לאחר החג שלושים יום